

Paasfeest
17 april 2022

Vrouwen die kletspraak verkondigen

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Het verbazingwekkende, wanneer je de evangelieberichten over de opstanding leest, is hoezeer de evangelisten gewoon hebben opgeschreven dat de boodschap niet werd geloofd. Er is iets wonderlijks met Paasgeloof. Het gaat in wezen niet om een bovennatuurlijk mirakel. Het gaat om onszelf, ons leven in Gods licht, met huid en haar.

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 51, 9-11

Schriftlezing Brieven: Kolossenzen 3, 1-4

Schriftlezing Evangelie: Lucas 24, 1-12

Prediking

Gemeente van Christus,
vandaag staat de vreugde voorop. Er is waarachtig reden tot dankbaarheid als wij samen het Paasfeest vieren. Ook wij worden immers op dit belangrijkste feest van de kerk aangespoord de levenden niet langer bij de doden te zoeken. Als God meegaat, dan komt het leven van kwetsbare mensen in een alles omvattend Godegeven kader tot zijn recht. Zo leren wij ieder Paasfeest, ja iedere zondag, opnieuw wat geloven is.

Samen ons paasgeloof belijden is altijd spannend. Ergens ben je als mens natuurlijk uniek. Jij hebt je eigen ervaringen, je eigen gevoelens, je eigen bezwaren en je eigen woorden waarmee je je overtuiging naar de mensen om je heen, in woord en daad, vertolkt. Dat kan ook niet anders, willen je woorden oprecht zijn en betrekking hebben op jouw persoonlijk leven met de beleving daaraan verbonden. Wij allemaal hebben onze eigen levenssfeer en wij allemaal denken vanuit het centrum van ons eigen wereldje. Tegelijk beseffen we dat wij deel uitmaken van een groter geheel, waartoe vele anderen behoren, ver weg en dichtbij, mensen van toen, mensen van nu, mensen die we kennen, mensen die wij niet allemaal persoonlijk kunnen kennen. Toch horen wij bij elkaar door dat ene gedeelde midden, wanneer wij zien op Jezus Christus, onze opgestane Heer.

Wij vieren vandaag het Paasfeest, het feest dat Jezus Christus is opgestaan, als een feest van uittocht en intocht. Uittocht uit alles wat het leven aantast en beknelt en ondermijnt en ieder van ons kan zelf wel invullen wat dat vandaag kan betekenen. Het is een intocht in een kwalitatief nieuwe levensruimte, die wij delen in Gods naam. Ook daar zijn wij er per definitie direct en persoonlijk bij betrokken wat dat te betekenen heeft.

Zo beleefd, is het Paasfeest dus niet het harnas van de verstandelijk gesproken onmogelijke heilsfeiten, die soms tegen heug en meug worden opgedrongen. Beleefd vanuit de geestelijke overwinning in Gods naam, is het Paasfeest niet het triomfalistische feest van de christelijke kerk, waarbij met ongepaste trots groepen mensen hun victorie claimen en pretenderen het beter te weten dan anderen die het niet kunnen geloven. Wie het Paasfeest zo gebruikt, ik zou willen zeggen misbruikt, die heeft niet begrepen waar het bij het geheimenis van dit feest ten diepste om gaat.

Makkelijk is het niet, om de subtiliteit van oprecht Paasfeest vieren aan te voelen. Maar dit is het nooit geweest. Ik maak me sterk dat de evangelisten zelf wel gevoeld hebben dat zij tekort schoten in hun beschrijving en dat zij daarom, bewust, iets vertellen wat, menselijk gesproken, niet kan. Zo krijgen wij, door deze taal 'van boven', meteen al een duidelijk signaal dat wij het zelf niet zijn die ons hoogste heil bewerken.

Wij hebben de afgelopen Veertigdagen steeds uit het Lucasevangelie gelezen. Wonderlijk genoeg stapt het oecumenisch leesrooster dat ik daarvoor heb gebruikt op Witte Donderdag ineens over naar het Johannesevangelie. Ik denk dat ik wel snap waarom. Lucas eindigt zijn bericht van de opstanding met vrouwen die kletspraat verkondigen in de ogen van de apostelen en de apostelen geloven hen niet, dat mag wel een anticlimax heten.¹ Toch vind ik het juist belangrijk dat wij dit horen. Lucas heeft aan dat begrijpelijke ongeloof bewust een plaats gegeven. Al verstaat hij zelf dit als onbegrip, hij laat zien dat het ook aanvankelijk echt niet voor de hand lag om te geloven dat Jezus leeft. Waar het op uit zal lopen is een uitdaging aan de lezer om zelf positie te kiezen.

Twee elementen van houvast geeft Lucas ons daarbij wel. Dat zijn *herinnering* en *verwondering*. Zonder de *herinnering* aan de woorden die Jezus van Nazareth tijdens zijn rondgang door de wereld gesproken heeft, besef je niet wat hier ten diepste gebeurt. Jezus heeft het Godswoord in het Oude Testament gevonden, op zijn eigen leven en sterven betrokken. Dat kan niet zonder gevolgen blijven. En Petrus *verwondert* zich. Zonder de *verwondering*, lees de verstilling, dat wil zeggen het overdenken en beschouwen, waarbij heel je leven meedoet, mis je de vrijmoedigheid om zelf te participeren in het wonder dat hier gebeurt.

De vroegste, ik bedoel de historisch oudste getuigenissen in de bijbel omtrent de opstanding van Jezus, zijn niet de evangeliën, maar de brieven van Paulus.² De evangeliën zijn, na een periode van mondelinge overlevering, later geschreven. En heel opvallend: Bij de apostel Paulus gaat het nooit over het lege graf, maar altijd over de verschijningen van de opgestane Heer Jezus Christus, die in alle bescheidenheid door mensen zelf werden aanschouwd en geloofd. Paulus baseert zich op ooggetuigen van iets dat twintig jaar voordat hij zelf is gaan geloven, is begonnen. In het slot van zijn evangelie laat Lucas deze traditie aanvangen met het verhaal van de Emmaüsgangers.³ Jezus loopt met hen op en na een lange weg wordt hij door hen herkend bij het breken van het brood. Zo roept de evangelist Lucas zijn lezers op zich te concentreren op 'de dingen die boven zijn', alsof je door op die manier te leren kijken al het aardse anders gaat zien.

Met dat 'boven' bedoelt de apostel in de Kolossenzenbrief, niet zozeer een plaatsaanduiding als wel de voedingsgrond voor een andere mentaliteit.⁴ Die komt als het om de aarde gaat van onverwachte zijde. Waar het om gaat is juist het aardse, waaraan niemand van ons ontkomt, daarvan te doordringen. Paulus gelooft het vast. Dat is nu nog verborgen maar zal zeker verschijnen en duurzaam zichtbaar

¹ Lucas 24,11.

² M.n. 1 Korintiërs 15.

³ Lucas 24, 13-35.

⁴ Vgl. Schweizer, E., *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, XII, *Der Brief an die Kolosser*, Neukirchen-Vluyn 1989, 135-137.

worden, wanneer mensen zich daarvoor open stellen. Ongeduldig en reikhalzend hebben de profeten uitgezien naar de grote daden Gods. Wij hebben Jesaja gehoord:

Ontwaak, ontwaak, arm van de Heer,
en bekleed u met kracht!⁵

En ook vandaag hoor je nog regelmatig mensen bij groot onrecht vragen: 'Waarom grijpt God niet in?' De profeet herinnert zich de grote daden van de Heer uit het verleden, denk aan de Schepping en de uittocht uit Egypte, en hij hoopt op een krachtig ingrijpen van zijn God in de wereldgeschiedenis. Tenslotte is Israël ook werkelijk uit Babel verlost.⁶ Toch is Israël die profetische verwachting gaandeweg steeds meer gaan verstaan in termen van nabijheid, inspiratie en ethiek, dan in termen van het ingrijpen van een Almachtige die als een veroorzaker werd begrepen.

De traditie van het lege graf kende de apostel Paulus ondertussen waarschijnlijk niet. Nergens in zijn brieven voert hij getuigen op van het lege graf. Dat is op z'n zachtst gezegd opmerkelijk bij voor de evangelisten zo'n belangrijk gegeven. Telkens benadrukt Paulus in zijn brieven dat het opstandingslichaam een geestelijk lichaam is en dat de levende Jezus verschijnt op de levensweg, zoals ook hemzelf, Paulus dat op weg naar Damascus is overkomen, in een licht en een stem die tot hem sprak: 'Saul, Saul, waarom vervolgt je Mij.'⁷ Het bericht van het lege graf komt dus louter uit de evangeliën en die zijn later geschreven dan de brieven van Paulus.

Sommigen stellen dat Paulus toch waarschijnlijk het lege graf als vooronderstelling wel zal hebben aangenomen en dat hij veronderstelt dat het sterfelijk lichaam van Christus in een metamorfose, denk aan de graankorrel, onsterfelijkheid heeft aangedaan. Anderen zien de traditie van het lege graf die wij in de evangeliën tegen komen als een manier van vertellen, als een 'stijlfiguur'.

Mijn overtuiging is dat wij elkaar bij een dergelijk ongewoon en verstandelijk onbegrijpelijk bericht als de paasboodschap niet mogen en niet kunnen dwingen. Ik constateer dat er binnen de bijbel twee tradities zijn wanneer de opstanding van Christus wordt beschreven: de meer letterlijke, die van het lege graf en de meer figuurlijk-geestelijke, die van de verschijningen en opdrachten van Christus. Wie sterk hecht aan de letterlijkheid, die houde zich daaraan en leve daaruit in Gods naam. Wie zegt, mijn verstand belet mij op die manier te geloven, die pakke de boodschap van Pasen meer figuurlijk op, en leve daaruit in Gods naam. Wij zijn allemaal mensen nog maar net gearriveerd op deze wereld. Spoedig zullen wij er niet meer zijn. Ondertussen worden wij samen geroepen gestalte te geven aan het levende lichaam van Christus in de wereld, in woord en daad.

Bescheidenheid past ons, niet alleen ten opzichte van de evangelie en de apostelen, maar ook ten opzichte van al die generaties gelovigen met wie wij ons verbonden voelen in de geest en met wie wij delen in de verwachting van Gods Koninkrijk. Iedereen die een verhaal vertelt dat hem heeft geraakt, heeft het recht dat te doen op

⁵ Jesaja 51,9a.

⁶ Vgl. Fohrer, *Die Propheten des Alten Testaments*, 4, *Die Propheten um die Mitte des 6. Jahrhunderts*, Gütersloh 1975, 89-90.

⁷ Handelingen 9, 4-5.

zijn of haar eigen manier. Zo heeft ook iedere evangelist zijn eigen bijzondere aandachtspunten. Lucas heeft voor zijn opstandingsbericht gebruik gemaakt van het Marcusevangelie, maar heeft heel eigen accenten in zijn verslag. Er zijn bij Lucas twee 'mannen in stralende gewaden' in plaats van één, die op Oudtestamentische wijze van de opstanding getuigen.⁸ Ook specifiek voor Lucas is dat de vrouwen, die volgens Marcus bevreesd zijn, en niets durven zeggen, bij Lucas meteen alles aan de apostelen vertellen, ook al wordt hun verhaal voor kletspraat versleten. De schilder Henry Osawa Tanner toont ons gespannen vrouwen die er vol van zijn wat zij hebben meegemaakt en die niet kunnen wachten om het door te vertellen. Zij durven dit omdat zij zich de woorden van Jezus zelf herinneren.⁹

Hoe belangrijk is ons geheugen als het om geloven gaat! Als jij niet meer weet wat God vroeger heeft gedaan, hoe zou je zijn hand dan in het heden kunnen herkennen? Als je bent vergeten wat Hij voor hen die ons zijn voorgegaan ooit heeft betekend, hoe zou je dan zelf vandaag nog open kunnen staan voor zijn wonderen? Als je zijn woorden vanouds gesproken niet kent, hoe zou je dan nog taal hebben om te bidden vandaag en in de toekomst? Paasgeloof kan niet zonder de herinnering. Onze cultuur verarmt op dramatische wijze zonder de wortel in het verleden die ons voedt en richting helpt bepalen.

Opstandingsgeloof is ondertussen wel heel iets anders dan alles voor zoete koek aannemen. Opstandingsgeloof is zelfbewust leven met het reliëf van leven en dood, in het besef dat het centrum van ons persoonlijk leven, om zo te zeggen, het ene uiteinde is van een as waarvan het andere uiteinde het centrum is van een gezamenlijke koepel van geloof, die aan allen die in God geloven een geestelijk onderdak wil bieden en hen omgeeft.

Op de afbeelding zien wij verbaasde maar ook opgetogen vrouwen, die de stem van engelen hebben gehoord. Zij zijn onderweg naar bedroefde leerlingen, die aanvankelijk niet zullen kunnen geloven wat zij te vertellen hebben. En toch is de kletspraat van Maria van Magdala, Johanna en Maria de moeder van Jacobus, diepe wijsheid gebleken, namelijk een bron van levenskracht, een boodschap van vreugde, die ook aan óns leven een diepe betekenis geeft in het licht van de God, die ziet als in den beginne, die ons scheidt naar zijn beeltenis, en het was goed, zeer goed zelfs.¹⁰ Amen.

Uitzending en zegen

Als wij vanhier gaan, Dan mogen wij, zo verschillend als we zijn, geloven, dat de God met ons mee gaat, het leven draagt. Hij geeft ons onze opdracht, op de plaats waarop we staan in het leven. Hij zal ons niet verlaten, wat er ook gebeurt. Christus leeft en wij met Hem.

De genade van de Heer Jezus Christus
en de liefde van God
en de verbondenheid met de heilige Geest is en blijft met u allen.

⁸ Vgl. Deuteronomium 17,6.

⁹ Lucas 24,8.

¹⁰ Genesis 1, 27 en 31.

Afbeelding voorzijde: Vrouwen bij het graf, Olieverf op canvas, Henry Osawa Tanner, 1910

